

**ЗАПОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
II МЕДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

ЗАТВЕРДЖЕНО
Декан II медичного
факультету,
доцент Полковніков Ю. Ф.
«01» червня 2021 р.

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ФІЛОСОФІЯ МЕДИЦИНИ

підготовки	бакалавра
галузі знань	22 "Охорона здоров'я"
спеціальності	224 "Технології медичної діагностики та лікування"
освітня програма	"Лабораторна діагностика"
кваліфікації професійної	"Лаборант медицини"

РОЗГЛЯНУТО на засіданні Ради факультету Студентського Самоврядування Протокол №1/06 від «01» червня 2021 р.	РОЗГЛЯНУТО на засіданні Спільної Вченої Ради медичних факультетів Протокол № 9 від «01» червня 2021 р.

1. Загальна інформація про викладача

Викладач: д. філос. н., професор Утюж Ірина Геннадіївна

e-mail: utyh13@ukr.net

Кафедра: суспільних дисциплін

Адреса: пр. Маяковського, 26

2. Назва, код дисципліни і кількість кредитів

Назва дисципліни: «Філософія медицини»

Кількість кредитів з дисципліни: 90^х годин / 3 кредити ECTS (лекцій – 0, практичних занять – 20, СРС – 70).

3. Семестр: 1-2

4. Пререквізити і постреквізити навчальної дисципліни

в межах освітнього рівня бакалавра спеціальності 224 «Технології медичної діагностики та лікування» (див. структурно-логічна схема освітньо-наукової програми).

5. Характеристика навчальної дисципліни

5.1 Призначення навчальної дисципліни

Вивчення дисципліни «Філософія медицини» створює необхідні передумови для швидкої адаптації майбутньому фахівцю до роботи в клініці та інших реабілітаційних соціально-медичних закладах, надає правове підґрунтя його професійної діяльності, формує здатність до філософських роздумів про актуальні проблеми науки в цілому і медицині зокрема.

Компетенції, яких набуває студент при вивченні дисципліни:

– *інтегральна:*

здатність розв'язувати типові та складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у професійній діяльності у галузі охорони здоров'я, або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов та вимог.

– *загальні:*

- Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.
- Здатність приймати обґрунтовані рішення.
- Здатність працювати в команді.
- Навички міжособистісної взаємодії.
- Здатність спілкуватися державною мовою, як усно, так і письмово.
- Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.
- Визначеність і наполегливість щодо поставлених завдань і взятих обов'язків.
- Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

- Прагнення до збереження навколишнього середовища.
- Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- спеціальні (фахові, предметні):
  - Здатність до визначення основних принципів етики та філософсько-деонтологічних проблем у професійній діяльності.
  - Усвідомлення громадянських прав, свобод і обов'язків при проведенні фахової діяльності.
  - Здатність до проведення аналізу діяльності лікаря з наданням морально-етичної та правової оцінки його дій.
  - Здатність до проведення заходів щодо організації надання медичної допомоги на етичних та деонтологічних засадах.

5.2 Мета вивчення навчальної дисципліни: досягнення основних кінцевих цілей, визначених Освітньою програмою «Лабораторна діагностика». Метою викладання навчальної дисципліни «Філософія медицини» є розвиток здібностей формування цілісного філософського світорозуміння через синтезування набутих знань з фахових та гуманітарних дисциплін, вміння застосовувати набуті філософські знання при аналізі реалій сучасного суспільного буття, для створення програм соціального розвитку суспільства в медичній сфері.

5.3 Завдання вивчення дисципліни:

- формування знань щодо моральної сторони діяльності людини в медицині;
- формування знань та умінь для реалізації професійної діяльності у соціальній взаємодії, заснованій на гуманістичних і етичних засадах; ідентифікації майбутньої професійної діяльності як соціально значущої для здоров'я людини;
- формування знань щодо законодавчих документів, які регулюють відносини між суб'єктами у сфері охорони здоров'я на рівні держави та міжнародному рівні, виховання глибокої переконаності в необхідності неухильного дотримання етичних і моральних норм, правил і принципів у своїй практичній діяльності;
- формування поваги до життя та гідності здорової і хворої людини, інтереси яких завжди повинні оцінюватися вище від інтересів науки або суспільства;
- формування знань та навичок використання результатів самостійного пошуку, аналізу та синтезу інформації з різних джерел для рішення типових завдань професійної діяльності;
- формування вмінь аргументувати інформацію для прийняття рішень, нести відповідальність за них у стандартних і нестандартних професійних ситуаціях; дотримуватися принципів деонтології та етики у професійній діяльності;
- формування навичок здійснювати професійне спілкування сучасною українською літературною мовою, використовувати навички усної комунікації;
- формування вміння дотримуватися норм спілкування у професійній взаємодії з колегами, керівництвом, ефективно працювати у команді;
- формування вміння аналізувати інформацію, отриману в результаті наукових досліджень, узагальнювати, систематизувати й використовувати її у професійній діяльності;

- формування вміння ідентифікувати та аналізувати конфліктні ситуації, що виникають на стику медицини, біології, філософії та юриспруденції, та визначати конкретні шляхи їхнього розв'язання.

5.4 Зміст навчальної дисципліни: Програма навчальної дисципліни складається з 4х тематичних блоків: годин 90/ 3 (лекцій – 0, практичних занять – 20, СРС – 70);

Тематичний блок 1.

Тема: Історико-філософський аналіз основних медичних доктрин

Семінар 1. Формування і розвиток медичного дискурсу в класичну епоху.

Семінар 2. Дискурсивні практики медицини в умовах неklasичної парадигми.

Семінар 3. Філософський аналіз медицини в контексті постнеklasичної парадигми.

Тематичний блок 2.

Тема : Соціально-філософські аспекти медичних дискурсивних практик

Семінар 4. Репресивні фігури в медицині (на прикладі клініки). Психіатрична влада.

Семінар 5. Психоаналіз як область медичного дискурсу та «невдоволення культурою».

Семінар 6. Теорія особистості і теорія медицини. Постнеklasичний психоаналіз. Феномен фігуративної сексуальності.

Тематичний блок 3.

Тема: Логіко-методологічні проблеми медичного дослідження

Семінар 7. Філософське осмислення науки і методологічних засад наукового дослідження

Семінар 8. Методологічний інструментарій в медицині.

5.5 План вивчення навчальної дисципліни

№ пп	Назва теми	Форми організації навчання та кількість годин	Завдання для самостійної роботи
Тематичний блок 1. Історико-філософський аналіз основних медичних доктрин			
1	Тема 1. Формування і розвиток медичного дискурсу в класичну епоху	С - 2 год., СРС – 8 год.	Опрацювання теми за допомогою on-line курсу: «Філософія медицини».
2	Тема 2. Дискурсивні практики медицини в умовах неklasичної парадигми	С - 2 год., СРС – 8 год.	Опрацювання теми за допомогою on-line курсу: «Філософія медицини».
3	Тема 3. Філософський аналіз медицини в контексті постнеklasичної парадигми	С - 2 год., СРС – 8 год.	Опрацювання теми за допомогою on-line курсу: «Філософія медицини».
Тематичний блок 2. Соціально-філософські аспекти медичних дискурсивних практик			
4	Тема 4. Репресивні фігури в медицині (на прикладі клініки). Психіатрична влада.	С – 2 год, СРС – 8 год.	Опрацювання теми за допомогою on-line курсу: «Філософія медицини».

5	Тема 5. Психоданаліз як область медичного дискурсу та «невдоволення культурою».	С – 2 год, СРС – 8 год.	Опрацювання теми за допомогою on-line курсу: «Філософія медицини».
6	Тема 6. Теорія особистості і теорія медицини. Постнекласичний психоданаліз. Феномен фігуративної сексуальності	С – 2 год, СРС – 8 год.	Опрацювання теми за допомогою on-line курсу: «Філософія медицини».
Тематичний блок 3. Логіко-методологічні проблеми медичного дослідження			
7	Тема 7. Філософське осмислення науки і методологічних засад наукового дослідження.	С – 4 год., СРС – 11 год.	Опрацювання теми за допомогою on-line курсу: «Філософія медицини»
8	Тема 8. Методологічний інструментарій в медицині	С – 4 год., СРС – 11 год.	Опрацювання теми за допомогою on-line курсу: «Філософія медицини»

6. Самостійна робота студента

№ п/п	Т е м а	Кількість годин
1	Формування і розвиток медичного дискурсу в класичну епоху	8
2	Дискурсивні практики медицини в умовах некласичної парадигми.	8
3	Філософський аналіз медицини в контексті постнекласичної парадигми	8
4	Репресивні фігури в медицині (на прикладі клініки)	8
5	Психіатрична влада. Психоданаліз як область медичного дискурсу та «невдоволення культурою»	8
6	Теорія особистості і теорія медицини. Постнекласичний психоданаліз. Феномен фігуративної сексуальності	8
7	Філософське осмислення науки і методологічних засад наукового дослідження	11
8	Методологічний інструментарій в медицині	11
	РАЗОМ	70

Консультативна допомога: щотижнево за необхідністю (1-2 год.)

Контрольні заходи: самостійна робота студентів оцінюється під час проходження студентом on-line курсу «Філософія медицини». Оцінка «Зараховано» за курс виставляється лише студентам, яким зараховані усі заняття з курсу.

7. Список основної та додаткової літератури

7.1. Основна література

1. Утюж І. Г. Філософія медицини. Сценарій Online курсу. Для студентів медичних та фармацевтичних факультетів. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. – 36 с.
2. Гуманітарні виміри сучасної медичної освіти: колективна монографія / І. Г. Утюж, Н. В. Спиця та ін.; відп. ред. Д.А. Москвітін. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. – 172 с.

3. Кривоносов М.В., Алексеєнко А.П. Філософські соціально-екологічні проблеми медицини. – Харків, – 2015. – 215 с.
4. Турак Й.А. Етичні і правові основи медичного втручання з погляду лікаря-практика. – Ужгород: Закарпаття, 2015. – 192 с.

7.2. Додаткова література

1. Алексеєнко А.П., Лісовий В.М. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини. – Харків, Колегіум. – 2010. – 340 с.
2. Гіппократ. Етика і загальна медицина / Під ред. С.Ю. Трохачева; Пер. з древньогреч. – К. «Грамота», 2016. – 345 с.
3. Запорожан В. М. Біоетика та біобезпека: підручник. – Київ : Здоров'я, 2013. – 456 с.
4. Запорожан В. М. Етюди про моральність. Нооетичний аспект. – Одеса: ОНМедУ, 2015. – 160 с.
5. Збірник матеріалів I Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині)» (20-21 лютого 2020 року). – Запоріжжя: ЗДМУ, 2020. – 188с.
6. Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Соціально-етичні та деонтологічні проблеми сучасної медицини (немедичні проблеми в медицині)» (18-19 лютого 2021 року). – Запоріжжя: ЗДМУ, 2021. – 180 с.
7. Кишкан, І. Г. Основи біоетики й біобезпеки в системі вищої медичної та фармацевтичної освіти [Текст] // Медична освіта: наук.-практ. журн. – 2015. – №4. – С. 34-36.
8. Ковальова О.М., Лісовий В.М. Біоетичні аспекти клінічної практики і наукових досліджень. – Харків. – 2015. – 95с.
9. Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н.М. Деонтологія в медицині: підручник. Харків, 2014. – 258 с.
10. Основи біоетики та біобезпеки: навч. посіб. для студентів вищ. медичної освіти ступеня магістра, які навчаються за спеціальностями 221 "Стоматологія", 222 "Медицина", 228 "Педіатрія" / В. М. Бобирьов [та ін.]. – Вінниця : Нова книга, 2020. – 248 с.
11. Основи біоетики та біобезпеки: підруч. для студентів вищ. навч. закл. - мед. ун-тів, ін-тів й акад. / О. М. Ковальова [та ін.]. – 2-ге вид., випр. - Київ : ВСВ "Медицина", 2017. – 392 с.
12. Парпауца Е.М. Біоетика і проблема збереження здоров'я людини // Педагогіка здоров'я: зб. наукових праць V Всеукраїнської науково-практичної конф. присвяч. 170-річчю з дня народж. І.І. Мечникова 15 травня 2015 р. – Харків : ХНПУ ім. Г.С. Сковороди, 2015. – С. 398-403.
13. Поттер В.Р. Біоетика – міст в майбутнє. – К.: Вид. В. Карпенко, 2012. – 216 с.
14. Толокова Т.І. Персоналістична біоетика у законодавчому регулюванні допоміжних репродуктивних технологій в Україні // Вісн. соц. гігієни та організації охорони здоров'я України: наук.-практ. журн. – 2015. – № 1. – С. 52-56.
15. Устінов О.В. Філософія медицини ХХІ сторіччя: українські реалії // Український медичний часопис. – 2013. - №1(93) [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://www.unj.com.ua/article/49841/filosofiya-medicini-xxi-storichchya-ukrainski-realii>

8. Контроль і оцінка результатів навчання

8.1. Види контролю

- Підсумковий (залік)

8.2. Форми контролю

Підсумковий контроль здійснюється у формі заліку після завершення вивчення дисципліни. Результати складання заліків оцінюються за двобальною шкалою: «зараховано», «не зараховано». Студент отримує оцінку «зараховано», якщо він виконав усі види робіт, передбачених навчальною програмою «Філософія медицини», виконав завдання всіх семінарських занять, визначених тематичним планом, самостійно опрацював всі теми он-лайн курсу. Дисципліна вважається зданою успішно, при середній арифметичній оцінці 3,0-5,0 яка потім переводиться у 200-бальну систему.

Оцінка з дисципліни виставляється лише студентам, яким зараховані усі теми модулю з дисципліни.

9. Політика навчальної дисципліни

Обов'язкове дотримання академічної доброчесності студентами, а саме:

- самостійне виконання всіх видів робіт, завдань, форм контролю, передбачених робочою програмою даної навчальної дисципліни;
- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації.